

مرکز تحقیقات شورای نگهبان

گزارش کارشناسی

در خصوص:

- طرح یک فوریتی اصلاح تبصره «۵» بند «الف» ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم (۴۴) قانون اساسی و الحاق دو تبصره به آن
- طرح استفساریه در خصوص مواد (۶۳) و (۶۴) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم (۴۴) قانون اساسی
- لایحه آیین دادرسی کیفری

کد گزارش: ۹۲۱۰۰۳۲

تاریخ انتشار: ۱۳۹۲/۱۰/۲۴

مرکز تحقیقات شورای نگهبان

شناسنامه گزارش

موضوع:

گزارش کارشناسی در خصوص

– طرح یک فوریتی اصلاح تبصره «۵» بند «الف» ماده (۳)

قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴)

قانون اساسی و الحاق دو تبصره به آن

– طرح استفساریه در خصوص موضوع مواد (۶۳) و (۶۴)

قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴)

قانون اساسی

– لایحه آیین دادرسی کیفری

تهیه کننده: مرکز تحقیقات شورای نگهبان

شماره گزارش: ۹۲۱۰۰۳۲

تاریخ تنظیم: ۱۳۹۲/۱۰/۲۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طرح یک فوریتی اصلاح تبصره «۵» بند «الف» ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و الحاق دو تبصره به آن

مقدمه

«طرح اصلاح تبصره «۵» بند «الف» ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و الحاق دو تبصره به آن» که به مجلس شورای اسلامی تقدیم گردیده بود، در تاریخ ۱۳۹۱/۹/۱۹ اعلام وصول و جهت بررسی به کمیسیون ویژه «حمایت از تولید و نظارت بر اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی» ارجاع شد. طرح مذکور در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۲/۷/۲۸ مجلس با اصلاحاتی به تصویب رسید و جهت انطباق با موازین اسلام و قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال گردید. لیکن شورای نگهبان در دو مرحله نسبت به مصوبه مزبور ابهام وارد نمود. مجلس در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۲/۱۰/۳ جهت رفع ابهامات شورای نگهبان، اصلاحاتی را به تصویب رساند. در اینجا ابتدائاً به تبیین موضوع پرداخته و پس از بررسی مصوبه مجلس در خصوص ایرادات شورای نگهبان به بیان نظرات مشورتی در خصوص اصلاحات مصوب مجلس خواهیم پرداخت.

تبیین موضوع

مصوبه فوق به منظور خارج نمودن واحدهای تابعه استانی «سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران» از شمول واگذاری موضوع قانون اجرای

سیاست‌های کلی نظام مطرح و به تصویب رسیده است. لازم به ذکر است که تا سال ۱۳۸۹ سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران نیز مشمول واگذاری موضوع قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی بود که پس از اصلاح قانون مزبور از شمول واگذاری استثناء شد، لیکن واحدهای تابعه استانی آن همچنان مشمول واگذاری بودند. اما بر اساس مصوبه اخیر واحدهای تابعه استانی این سازمان نیز از شمول واگذاری‌ها خارج می‌گردند.

در این خصوص مسأله حائز اهمیتی که وجود دارد این است که موضوع فعالیت واحدهای تابعه استانی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران ذاتاً خارج از موارد مذکور در صدر اصل ۴۴ قانون اساسی می‌باشد و بر اساس جزء «الف» از بند «۱» سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، اصولاً دولت حق ندارد خارج از موارد مذکور در صدر اصل ۴۴ قانون اساسی فعالیت اقتصادی اعم از شروع و یا تداوم فعالیت‌های سابق داشته باشد و تفکیک وظایف حاکمیتی و غیرحاکمیتی این واحدها و خروج وظایف حاکمیتی از شمول واگذاری نیز رافع این ایراد نخواهد بود، چراکه موضوع فعالیت این واحدها اساساً خارج از موارد مذکور در صدر اصل ۴۴ قانون اساسی می‌باشد و تفکیک وظایف حاکمیتی و غیرحاکمیتی باعث تغییر موضوع نخواهد شد.

همچنین باتوجه به اینکه این مصوبه (قسمت سوم تبصره ۵) به سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران و واحدهای تابعه استانی مربوطه، وظیفه ایجاد، خدمت‌رسانی و تأمین زیرساخت‌ها در مناطق غیر برخوردار و کمتر توسعه یافته که شهرک‌ها و نواحی صنعتی واگذار نگردیده است و یا در مناطقی که متقاضی غیردولتی برای احداث شهرک یا نواحی صنعتی وجود ندارد

را، بدون رعایت مفاد جزء «الف» بند «۱» سیاست‌های کلی اصل ۴۴ مبنی بر «پیشنهاد هیأت وزیران و تصویب مجلس شورای اسلامی برای مدت معین» داده است، از این حیث مغایر با سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی می‌باشد. ذیلاً به بررسی مصوبات مجلس جهت رفع ایراد شورای نگهبان می‌پردازیم.

(۱) بند «۱» ایرادات شورا

بر اساس بند نخست از ایراد اخیر شورای نگهبان، تبصره «۵» اصلاحی از این جهت که مشخص نیست تفکیک وظایف حاکمیتی و غیرحاکمیتی به موجب آیین‌نامه اجرایی است یا قانون، واجد ابهام می‌باشد.

مجلس جهت رفع این ایراد اولاً عبارت «تفکیک وظایف حاکمیتی و غیرحاکمیتی و ساختار واحدهای تابعه استانی سازمان بر اساس مواد قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و قانون مدیریت خدمات کشوری صورت می‌گیرد» را به ذیل پاراگراف اول تبصره «۵» الحاق نمود و ثانیاً عبارت «تفکیک وظایف حاکمیتی و غیرحاکمیتی و ساختار واحدهای تابعه استانی سازمان در» و عبارت «تعیین می‌شود که» را از پاراگراف آخر تبصره مزبور حذف نمود.

در خصوص اصلاحات صورت گرفته لازم به توضیح است که اولاً با توجه به اینکه در «قانون مدیریت خدمات کشوری» حکمی در خصوص چگونگی تفکیک و مرجع تفکیک وظایف حاکمیتی و غیرحاکمیتی بیان نشده است و صرفاً به ذکر خصوصیات امور حاکمیتی و تصدی بسنده شده است و از سوی

دیگر قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی نیز در بند «الف» ماده (۱۳)^(۱) خود، تعیین وظایف حاکمیتی به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی و تصویب دولت تعیین می‌شود و ثانیاً بر اساس ذیل تبصره «۵» (علی‌رغم اصلاح به عمل آمده در مصوبه مجلس)، آئین‌نامه اجرایی این تبصره توسط هیأت وزیران به تصویب خواهد رسید، تفکیک وظایف حاکمیتی و غیر حاکمیتی به موجب مصوبه هیأت وزیران خواهد بود و لذا نه تنها ابهام شورا در این خصوص رفع نگردیده است، بلکه مجدداً صلاحیت تفکیک وظایف حاکمیتی و غیر حاکمیتی به آئین‌نامه مصوب هیأت وزیران سپرده شده است و با توجه به ماهیت تقنینی تفکیک وظایف حاکمیتی از غیر حاکمیتی مصوبه مجلس مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی می‌باشد.

همچنین با توجه به اینکه بر اساس مصوبه اصلاحی، تفکیک وظایف حاکمیتی و غیر حاکمیتی و ساختار واحدهای تابعه استانی سازمان بر اساس مواد قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی انجام خواهد گرفت و بر اساس بند «الف» ماده (۱۳) این قانون، انفکاک وظایف حاکمیتی از شرکت‌های دولتی و الحاق آن به وزارتخانه‌ها بر اساس تصویب دولت انجام خواهد شد از آنجا که بر اساس اصل ۱۳۳ قانون اساسی حدود وظایف هر یک از وزارتخانه‌ها را قانون تعیین می‌نماید، حکم این تبصره مغایر اصل ۱۳۳ قانون اساسی نیز می‌باشد.

---

۱. بند «الف» ماده (۱۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی:

کلیه امور مربوط به سیاست‌گذاری و اعمال وظایف حاکمیتی را که به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی و تصویب دولت تعیین می‌شود طی دو سال از تاریخ تصویب این قانون از شرکتهای دولتی منفک و به وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی تخصصی ذی‌ربط محول کند.

بند «۲» ایرادات شورا

بر اساس بند دوم از ایرادات شورای نگهبان، فراز اخیر تبصره «۷» الحاقی این مصوبه با بند (د) سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی قابل جمع نبوده و از این جهت ابهام مورد نظر شورای نگهبان برطرف نشده بود.

مجلس جهت رفع ابهام مزبور، علاوه بر اینکه عبارت «و ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی» را به تبصره مزبور مجدداً (پس از حذف آن در مصوبه پیشین خود) اضافه کرد، فراز اخیر این تبصره را که به تعیین جهات هزینه کرد منابع این بخش پرداخته بود و با موارد مقرر در بند (د) سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و همچنین ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی قابل جمع نبود حذف نمود.

در این خصوص لازم به توضیح است که هرچند با حذف جهات مصرف مقرر در این تبصره، دیگر مغایرتی بین این موارد و جهات مقرر در بند (د) سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی وجود ندارد، اما با توجه به حذف جهات مزبور، به دلیل اینکه بر اساس مصوبه مجلس صرفاً وجوه حاصل از واگذاری‌ها «با رعایت مفاد بند «د» سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی» به خزانه واریز می‌شود و مصرف وجوهی که در اختیار سازمانهای مزبور قرار می‌گیرد (۷۰٪) به صورت مطلق ذکر شده و مقید به قید «رعایت مفاد بند «د» سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون

اساسی» نشده است، از جهت اینکه قید «با رعایت مفاد بند «د» سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و ماده (۲۹) قانون اجرای سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی» صرفاً ناظر به واریز وجوه به خزانه بوده و یا ناظر به مصرف وجوه توسط سازمانهای مورد نظر نیز هست واجد ابهام می‌باشد.

سوابق

شورای محترم نگهبان در مواردی تفویض تفکیک امور تصدی از حاکمیتی به هیأت وزیران را مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی قلمداد نموده است. به عنوان مثال شورای نگهبان در نظر شماره ۸۳/۳۰/۷۴۲۰ مورخ ۱۳۸۳/۲/۲۸ خود بیان داشته «تبصره «۱» ماده واحده از این جهت که تفکیک امور تصدی و حاکمیتی را به هیأت وزیران محول نموده و این امر از شئون قانونگذاری است، لذا مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی است».

نظر مشورتی

۱- تبصره «۵» اصلاحی:

با توجه به اینکه در «قانون مدیریت خدمات کشوری» حکمی در خصوص چگونگی تفکیک و مرجع تفکیک وظایف حاکمیتی و غیرحاکمیتی بیان نشده است و به موجب بند «الف» ماده (۱۳) قانون اجرای سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی «انفکاک کلیه امور مربوط به سیاست‌گذاری و اعمال وظایف حاکمیتی از شرکت‌های دولتی و انتقال آن به وزارتخانه‌ها به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی و تصویب دولت تعیین می‌شود...» و همچنین بر اساس ذیل تبصره «۵» آئین نامه اجرایی این تبصره توسط هیأت وزیران به تصویب خواهد رسید، نه تنها ابهام شورا در این خصوص رفع نگردیده است، بلکه

مجدداً صلاحیت تفکیک وظایف حاکمیتی و غیرحاکمیتی به آئین نامه مصوب هیأت وزیران سپرده شده است و لذا با توجه به ماهیت تقنینی تفکیک وظایف حاکمیتی از غیر حاکمیتی، مصوبه مجلس مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است. همچنین با توجه به اینکه بر اساس مصوبه اصلاحی تفکیک وظایف حاکمیتی و غیرحاکمیتی و ساختار واحدهای تابعه استانی سازمان بر اساس مواد قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی انجام خواهد گرفت و بر اساس بند «الف» ماده (۱۳) این قانون، انفکاک وظایف حاکمیتی از شرکت های دولتی و الحاق آن به وزارتخانه‌ها بر اساس تصویب دولت انجام خواهد شد و بر اساس اصل ۱۳۳ قانون اساسی حدود وظایف هر یک از وزارتخانه‌ها را قانون تعیین می‌نماید، حکم تبصره ۵ مصوبه از این جهت مغایر اصل ۱۳۳ قانون اساسی نیز می‌باشد.

۲- تبصره ۷ الحاقی:

در خصوص این تبصره هرچند با حذف جهات مصرف مقرر در این تبصره، دیگر مغایرتی بین این موارد و جهات مقرر در بند (د) سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی وجود ندارد، اما حذف این جهات با توجه به اینکه قید «با رعایت مفاد بند «د» سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی» مربوط به واریز وجوه به خزانه بوده و در خصوص مصرف وجوهی که در اختیار سازمانهای مزبور قرار می‌گیرد (۷۰٪) قید مذکور وجود ندارد از جهت اینکه قید مزبور ناظر به مصرف وجوه توسط سازمانهای مورد نظر نیز می‌باشد یا خیر واجد ابهام می‌باشد.

طرح استفساریه در خصوص مواد (۶۳) و (۶۴) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی

مقدمه

«طرح استفساریه در خصوص مواد (۶۳) و (۶۴) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی» در تاریخ ۱۳۹۲/۲/۳ اعلام وصول و جهت بررسی به کمیسیون ویژه حمایت از تولید و اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی به عنوان کمیسیون اصلی ارجاع شد. گزارش کمیسیون مزبور نهایتاً در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۲/۱۰/۱۵ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید و در اجرای اصل ۹۴ قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال گردید.

تبیین موضوع

ماده (۵۸) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی، صلاحیت‌های شورای رقابت را بیان نموده است. طبق بند «۱» ماده مزبور، «تشخیص مصادیق رویه‌های ضدرقابتی و معافیت‌های موضوع این قانون و اتخاذ تصمیم در مورد این معافیت‌ها در خصوص امور موردی مندرج در این قانون» از وظایف و اختیارات شورای رقابت است. رویه‌های ضدرقابتی در مواد «۴۴» تا «۴۸» و ماده «۵۲» قانون مذکور آمده

است و مطابق ماده (۶۱)^(۱) رسیدگی به مصادیق رویه‌های ضدرقابتی می‌تواند منجر به صدور حکم بر اساس این ماده شود.

همچنین به موجب ماده (۶۳) این قانون «تصمیمات شورای رقابت به موجب ماده (۶۱)، ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ به ذی نفع قابل تجدیدنظر در هیأت تجدیدنظر موضوع ماده (۶۴) این قانون است. این مدت برای اشخاص مقیم خارج

---

۱. ماده ۶۱- هرگاه شورا پس از وصول شکایات یا انجام تحقیقات لازم احراز کند که یک یا چند مورد از رویه‌های ضدرقابتی موضوع مواد (۴۴) تا (۴۸) این قانون توسط بنگاهی اعمال شده است، می‌تواند حسب مورد یک یا چند تصمیم زیر را بگیرد:

۱- دستور به فسخ هر نوع قرارداد، توافق و تفاهم متضمن رویه‌های ضدرقابتی موضوع مواد (۴۴) تا (۴۸) این قانون

۲- دستور به توقف طرفین توافق یا توافقات مرتبط با آن از ادامه رویه‌های ضدرقابتی مورد نظر

۳- دستور به توقف هر رویه ضدرقابتی یا عدم تکرار آن

۴- اطلاع رسانی عمومی در جهت شفافیت بیشتر بازار

۵- دستور به عزل مدیرانی که برخلاف مقررات ماده (۴۶) این قانون انتخاب شده اند

۶- دستور به واگذاری سهام یا سرمایه بنگاه‌ها یا شرکت‌ها که برخلاف ماده (۴۷) این قانون حاصل شده است

۷- الزام به تعلیق یا دستور به ابطال هرگونه ادغام که برخلاف ممنوعیت ماده (۴۸) این قانون انجام شده و یا الزام به تجزیه شرکت‌های ادغام شده

۸- دستور استرداد اضافه درآمد و یا توقیف اموالی که از طریق ارتکاب رویه‌های ضدرقابتی موضوع مواد (۴۴) تا (۴۸) این قانون تحصیل شده است از طریق مراجع ذی صلاح قضائی

۹- دستور به بنگاه یا شرکت جهت عدم فعالیت در یک زمینه خاص یا در منطقه یا مناطق خاص

۱۰- دستور به اصلاح اساسنامه، شرکتنامه یا صورتجلسات مجامع عمومی یا هیأت مدیره شرکت‌ها یا ارائه پیشنهاد لازم به دولت درخصوص اصلاح اساسنامه‌های شرکت‌ها و مؤسسات بخش عمومی

۱۱- الزام بنگاه‌ها و شرکت‌ها به رعایت حداقل عرضه و دامنه قیمتی در شرایط انحصاری

۱۲- تعیین جریمه نقدی از ده میلیون (۱۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا یک میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال، در صورت نقض ممنوعیت‌های ماده (۴۵) این قانون

این‌نامه مربوط به تعیین میزان جرائم نقدی متناسب با عمل ارتكابی به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، صنعت، معدن و تجارت و دادگستری تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

دو ماه خواهد بود. در صورت عدم تجدید نظر خواهی در مدت یاد شده و همچنین در صورت تأیید تصمیمات شورا در هیأت تجدیدنظر، این تصمیمات قطعی است».

ماده (۶۴) نیز به بیان محل استقرار، ترکیب هیأت تجدیدنظر و شرایط انتخاب و نحوه تصمیم گیری در این هیأت پرداخته است.

اما از سوی دیگر بر اساس جزء «الف» بند «۳» ماده (۶۴) «تصمیمات هیأت تجدیدنظر منوط به تصویب اکثریت اعضاء آن است، ولی رأی تجدیدنظر در مورد تصمیمات ماده (۶۱) این قانون در عین حال باید متضمن موافقت حداقل دو عضو قاضی این هیأت باشد»؛ یعنی تصمیمات هیأت تجدیدنظر به صورت عام از تصمیمات هیأت تجدیدنظر در مورد تصمیمات ماده (۶۱) تفکیک شده است.

بنابراین با توجه به این حکم، علیرغم اینکه صدر ماده (۶۳) تنها «تصمیمات شورای رقابت به موجب ماده (۶۱)» را قابل تجدیدنظر در هیأت تجدیدنظر دانسته است، لیکن برخی، از مفهوم مخالف جزء «الف» بند «۳» ماده (۶۴) اینگونه استنباط نموده‌اند که تنها «تصمیمات شورای رقابت موضوع ماده (۶۱)» قابل رسیدگی در هیأت تجدیدنظر نیست (ماده ۶۳) بلکه تمامی تصمیمات شورای رقابت قابل تجدیدنظر می‌باشد. زیرا اگر هیأت تجدیدنظر تنها صلاحیت رسیدگی در خصوص «تصمیمات شورای رقابت به موجب ماده (۶۱)» را می‌داشت لزومی به استثنا کردن تصمیمات هیأت تجدید نظر به صورت کلی و رأی تجدید نظر در مورد «تصمیمات ماده (۶۱)» با رأی موافق دو قاضی در این خصوص نبود. لذا با توجه به اینکه صدر جزء «الف» بند «۳» ماده (۶۴)، تصمیمات هیأت تجدید نظر را به صورت عام و کلی از آرای این هیأت در تجدید نظر نسبت به «تصمیمات موضوع ماده (۶۱)» مجزا نموده است، این شائبه بوجود آمده که صرفاً

«تصمیمات شورای رقابت به موجب ماده (۶۱)» قابل تجدید نظر نبوده و سایر تصمیمات شورای رقابت نیز که بر اساس مواد دیگری همچون مواد (۴۹)، (۵۱) و (۵۸) گرفته می‌شود قابل تجدید نظر می‌باشد.

اما مسئله اساسی که در این خصوص وجود دارد این است که، هیأت تجدید نظر به جز تصمیم گیری در خصوص تجدید نظر نسبت به «تصمیمات شورای رقابت موضوع ماده (۶۱)»، تصمیمات دیگری نیز بسته به مورد اتخاذ می‌کند نظیر تصمیم گیری در خصوص توقف اجرای تصمیمات شورای رقابت (موضوع ماده ۶۵)، ارجاع امر تحقیق و بازرسی و یا تصمیمات داخلی (موضوع جزء «ب» بند «۳» ماده ۶۴). لذا صدر جزء «الف» بند «۳» ماده (۶۴) که مقرر داشته «تصمیمات هیأت تجدید نظر منوط به تصویب اکثریت اعضاء آن است...» ناظر به این گونه تصمیمات می‌باشد که می‌بایست با تصویب اکثریت اعضا اتخاذ گردد و ذیل جزء مزبور مربوط به تجدید نظر نسبت به تصمیمات شورای رقابت موضوع ماده (۶۱) قانون می‌باشد.

بنابراین به نظر می‌رسد مطابق ماده (۶۳) صرفاً آن دسته از تصمیمات شورای رقابت قابل تجدید نظر می‌باشد که به موجب ماده (۶۱) اتخاذ شده است.

همچنین لازم به ذکر است که به موجب ماده (۶۶) این قانون «اشخاص حقیقی و حقوقی خسارت دیده از رویه‌های ضد رقابتی مذکور در این قانون، می‌توانند حداکثر ظرف یک سال از زمان قطعیت تصمیمات شورای رقابت یا هیأت تجدید نظر مبنی بر اعمال رویه‌های ضد رقابتی، به منظور جبران خسارت به دادگاه صلاحیتدار دادخواست بدهند. دادگاه ضمن رعایت مقررات این قانون در صورتی به دادخواست رسیدگی می‌کند که خواهان رونوشت رأی قطعی

شورای رقابت یا هیأت تجدیدنظر را به دادخواست مذکور پیوست کرده باشد.»
لذا هرچند برخی تصمیمات شورای رقابت قابل تجدیدنظر در هیأت تجدیدنظر نمی‌باشد ولیکن قابل رسیدگی در دادگاه صالح می‌باشد.

نظر مشورتی

با توجه به این که هیأت تجدیدنظر به جز تصمیم گیری در خصوص تجدیدنظر نسبت به «تصمیمات شورای رقابت موضوع ماده (۶۱)»، تصمیمات دیگری نیز بسته به مورد اتخاذ می‌نماید. صدر جزء «الف» بند «۳» ماده (۶۴) که مقرر داشته «تصمیمات هیأت تجدیدنظر منوط به تصویب اکثریت اعضاء آن است...» ناظر به این گونه تصمیمات می‌باشد که می‌بایست با تصویب اکثریت اعضا اتخاذ گردد و ذیل جزء مزبور مربوط به تجدیدنظر نسبت به «تصمیمات شورای رقابت موضوع ماده (۶۱)» قانون می‌باشد.

همچنین به دلیل قابل اعتراض بودن تصمیمات شورای رقابت در مراجع قضایی و تضمین حقوق مردم از این طریق ایرادی نسبت به غیر قابل اعتراض بودن همه تصمیمات شورای رقابت در هیأت تجدیدنظر نمی‌باشد.

بنابراین به نظر می‌رسد مطابق ماده (۶۳) صرفاً آن دسته از تصمیمات شورای رقابت قابل تجدیدنظر می‌باشد که به موجب ماده (۶۱) اتخاذ شده است و لذا استفسار مجلس در خصوص مواد (۶۳) و (۶۴) مبنی بر اینکه تصمیمات شورای رقابت صرفاً در چارچوب ماده (۶۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی قابل تجدیدنظر توسط هیأت تجدیدنظر موضوع ماده (۶۴) این قانون می‌باشد صحیح بوده و مغایرتی با قانون اساسی ندارد.

لایحه آیین دادرسی کیفری

مقدمه

لایحه آیین دادرسی کیفری که مطابق اصل (۸۵) قانون اساسی به صورت آزمایشی به تصویب کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی رسیده و به دفعات با ایرادات متعدد شورای نگهبان روبرو شده است، جهت رفع ایرادات اخیر شورا به کمیسیون مربوطه اعاده گردید و اصلاحات مورد نظر، در جلسه مورخ ۱۳۹۲/۹/۵ کمیسیون به تصویب رسید. مصوبه حاضر در راستای اجرای اصل (۹۴) قانون اساسی جهت انطباق با موازین شرع و قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شده است.

تبیین موضوع

نظر اخیر شورای نگهبان به شماره ۹۲/۳۰/۵۱۴۴۸ مورخ ۱۳۹۲/۵/۱۲ در قالب ۴ بند به بیان ایراداتی نسبت به مصوبه کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی پرداخت و در ۵ بند، تذکراتی را نسبت به این مصوبه وارد دانست.

کمیسیون مجلس شورای اسلامی در مصوبه اصلاحی خود، علاوه بر اقدام در جهت رفع ایرادات و تذکرات شورای نگهبان، اقدام به اصلاح برخی از مواد دیگر این قانون که قبلاً مورد ایراد شورای نگهبان واقع نشده بوده کرد، که در اینجا بررسی و تطبیق این موارد با قانون اساسی مورد نظر می‌باشد.

نظر مشورتی

ماده (۳۰۳)

با توجه به اینکه این ماده موارد قابل رسیدگی در دادگاه‌های انقلاب را احصاء نموده است؛ و اینکه بر طبق سابقه تاریخی مقرر در نامه ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (رضوان الله تعالی علیه) به شورای نگهبان (به شماره ۷۰/۳۴۳۴۲۳/س مورخ ۱۳۹۲/۱۰/۹)، همواره به موجب فرمان امام خمینی (ره) و قوانین عادی، رسیدگی به پرونده‌های موضوع اصل ۴۹ قانون اساسی در صلاحیت دادگاه‌های انقلاب بوده است؛ و همچنین عطف توجه به این موضوع که بطور ویژه و خاص مقام معظم رهبری (مدظله العالی) با تنفیذ ماده (۱) آیین‌نامه نحوه رسیدگی به پرونده‌های موضوع اصل ۴۹ و اصلاحیه آن مصوب ۸۰/۷/۲۸ که توسط قوه قضائیه تنظیم شده بود به نظر می‌رسد که رسیدگی به پرونده‌های موضوع اصل ۴۹ قانون اساسی در صلاحیت دادگاه‌های انقلاب می‌باشد.

بنابراین، در صورتی که عدم تصریح به این دعاوی توسط کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی، به منزله حذف این پرونده‌ها از صلاحیت دادگاه‌های انقلاب باشد، عدم تصریح به این مورد مغایر با صلاحیت‌های مطلقه ولی فقیه مقرر در اصل ۵۷ قانون اساسی می‌باشد؛ و در صورتی که عدم تصریح به این مورد به منظور حذف این مورد نبوده باشد و با فرض پیش‌بینی این موارد در قوانین مربوطه بوده باشد، باید بر این امر تصریح شود تا در این خصوص ابهامی وجود نداشته باشد.

ماده (۴۷۴)

بر اساس بند «ج» این ماده، قبل از انجام اصلاحات توسط کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس، در صورتی که ادله جدیدی توسط شاکی یافت می‌شد که سبب «اثبات تقصیر متهم» می‌بود، شاکی می‌توانست با استفاده از امکان قانونی مقرر در این ماده و با بهره‌گیری از امکان اعاده دادرسی، این موضوع را دوباره در جریان بیاندازد و از خود احقاق حق کند. اما با اصلاح صورت گرفته بر اساس کلیه بندهای این ماده صرفاً متهم قادر به اعاده دادرسی می‌باشد و چنین امکانی برای شاکی محل ابهام جدی می‌باشد. بنابراین در صورتی که نظر قانونگذار مبنی بر عدم امکان اعاده دادرسی توسط شاکی باشد، اصلاح صورت گرفته مغایر با بند ۹ اصل ۳ قانون اساسی در خصوص «رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه» و همچنین صدر اصل ۱۵۶ قانون اساسی با موضوع پشتیبان حقوق فردی و اجتماعی و مسئول تحقق بخشیدن به عدالت بودن قوه قضائیه، و نیز بند ۲ این اصل که «احیای حقوق عامه و گسترش عدل» را از وظایف قوه قضائیه قرار داده است می‌باشد.

ماده (۴۷۷)

تذکر بند ۴ شورای نگهبان در نامه شماره ۹۲/۳۰/۵۱۴۴۸ مورخ ۹۲/۵/۱۲ مبنی بر اصلاح عبارت «تخصیص می‌یابد» به «تخصیص می‌یابند» در مصوبه اصلاحی اعمال نشده است.

ماده (۵۲۰)

- عبارت صدر این ماده که مقرر می‌دارد «تعیین مقررات موضوع این ماده و امتیاز هریک از برنامه‌های اصلاحی و تربیتی، چگونگی انطباق وضعیت زندانیان

با شرایط تعیین شده و نحوه اعطای مرخصی به آنان به موجب آئین‌نامه‌ای خواهد بود که ظرف سه ماه از تاریخ تصویب این قانون توسط سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور تهیه و به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد»، باتوجه به گستره صلاحیت‌هایی که بر اساس این ماده توسط سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی تهیه و به تأیید رئیس قوه قضائیه خواهد رسید، این امر نوعی تفویض قانونگذاری به شمار می‌آید و لذا از این جهت مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی می‌باشد.

توضیح آنکه تعیین ضوابط و مقرراتی که زندانیان در صورت رعایت آنها امکان استفاده از مرخصی را پیدا می‌کنند و تعیین برنامه‌های اصلاحی و تربیتی موضوع این قانون، علی‌الاصول جزو صلاحیت‌های قانونگذاری به حساب می‌آیند و نمی‌توان تعیین این موارد را مبتنی بر آئین‌نامه ابلاغی رئیس قوه قضائیه دانست.

- باتوجه به تبصره «۵» این ماده، چنانچه اعطای مرخصی مقرر در این تبصره نوعی «عفو و تخفیف مجازات محکومان» به شمار آید، عدم تقیید حکم آن به تنفیذ مقام معظم رهبری، مغایر با بند (۱۱) اصل ۱۱۰ قانون اساسی می‌باشد. به ویژه با عنایت به اینکه علی‌الاصول، رئیس قوه قضائیه ورود جزئی و موضوعی به تک‌تک پرونده‌های مشمولان این تبصره نداشته و اعطای مرخصی در این موارد، به صورت کلی و با ضابطه نوعی صورت خواهد پذیرفت.

- در تبصره «۵» این ماده، عبارت «زندانیان واجد شرایط» دارای ابهام می‌باشد و مشخص نیست که این شرایط را کدام مقام یا مرجعی تعیین خواهند نمود.

ماده (۶۵۵)

تذکر: ایراد بند ۴ شورای نگهبان در نامه شماره ۹۲/۳۰/۵۱۴۴۸ مورخ ۹۲/۵/۱۲ نسبت به ماده (۶۵۵) مصوبه کمیسیون مجلس در واقع به دنبال ایراد آن شورا در بند «۱۷» نامه شماره ۹۱/۳۰/۴۸۳۲۸ مورخ ۱۳۹۱/۷/۲۳ نسبت به ماده (۶۵۴) مصوبه کمیسیون مجلس گرفته شده است که در مقام نظارت بر اصلاحات مجلس به اشتباه ماده (۶۵۵) مورد نظارت قرار گرفته است. بنابراین، شورای نگهبان باید ماده (۶۵۴) این مصوبه را مورد نظارت و تدقیق قرار دهد و ماده (۶۵۵) مصوبه کمیسیون قضایی و حقوقی نیاز به اصلاح نداشته است.

- در ماده ۶۵۴ با حذف عبارت «و چنانچه محکوم علیه متعدد باشد، هزینه میان آنان تقسیم می‌شود و دادگاه سهم هریک را به نسبت دخالت آنان در وقوع جرم تعیین می‌کند.» نحوه اخذ هزینه‌های دادرسی از متهم، در صورتی که متهمان پرونده بیشتر از یک نفر باشند، محل ابهام است.

ماده (۵۶۸)

به موجب این ماده مواردی که مقررات ویژه‌ای برای دادرسی جرائم نیروهای مسلح مقرر نگردیده، تابع مقررات عمومی آئین دادرسی کیفری می‌باشند. در این خصوص با توجه به اینکه هم اکنون آئین دادرسی این دادگاه مطابق «قانون راجع به محاکمه و مجازات مأموران به خدمات عمومی» مصوب ۱۳۹۱/۵/۳۰ می‌باشد و از سوی دیگر قانون مزبور بر اساس ماده (۷۰۰) همین مصوبه نسخ می‌شود، در واقع رسیدگی به جرایم نیروهای مسلح به صورت کامل تابع مقررات عمومی آئین دادرسی کیفری (همین مصوبه) خواهد بود. در حالیکه بر اساس اصل ۱۷۲ قانون اساسی «برای رسیدگی به جرایم مربوط به

وظایف خاص نظامی یا انتظامی اعضاء ارتش، ژاندارمری، شهربانی و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، محاکم نظامی مطابق قانون تشکیل می‌گردد...» و لذا وجود این محاکم خاص مستلزم وجود آئین دادرسی ویژه و خاص نیز می‌باشد و لذا شمول این قانون در خصوص جرائم نیروهای مسلح در مواردی که مقررات ویژه‌ای برای دادرسی جرائم نیروهای مسلح مقرر نگردیده با توجه به حذف کلی «قانون راجع به محاکمه و مجازات مأموران به خدمات عمومی» مصوب ۱۳۹۱/۵/۳۰ در ماده (۷۰۰) مصوبه، مغایر اصل ۱۷۲ قانون اساسی می‌باشد.